

Міністерство освіти та науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ У ФІЗИЧНОМУ
ВИХОВАННІ ТА СПОРТІ»

Ступінь освіти	Третій (освітньо-науковий), доктор філософії
Спеціальність	017 Фізична культура і спорт / А7 Фізична культура і спорт
Освітньо-наукова програма	Фізична культура і спорт
Кількість кредитів	4
Заняття	Групові
Мова викладання	Українська
Кафедра	Медико-біологічних основ спорту та фізкультурно-спортивної реабілітації
Викладач	Гетманцев Сергій Васильович кандидат біологічних наук доцент кафедри s.v.getmantsev@chmnu.edu.ua

1. Анотація дисципліни:

Програма дисципліни «Методи медико-біологічного контролю у фізичному вихованні та спорті» передбачає ознайомлення з особливостями методів дослідження гомеостатичних механізмів організму людини, галуззю, що інтенсивно розвивається. Вона базується не тільки на класичних медико-біологічних дослідженнях, а й на сучасних дослідженнях у «суміжних» науках - молекулярній біології, електроніці, генетиці тощо. Вона спрямована на об'єктивізацію як окремих функцій, так й організму в цілому. Система діагностики в медико-біологічному контролі містить багато напрямів і методів (клінічні, інструментальні, лабораторні), що в комплексному використанні дозволяють максимально об'єктивізувати стан організму людини. Вона є вибірковою компонентою загального циклу підготовки, запропонована для різних освітніх програм університету. У програмі представлені основні поняття курсу, вивчення яких сприятиме формуванню загальних компетентностей випускників.

2. Мета та завдання дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Методи медико-біологічного контролю у фізичному вихованні та спорті**» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з сучасними теоретичними уявленнями та практичними досягненнями в галузі медико-біологічного контролю вивчення і оцінки фізичного та функціонального стану осіб, які займаються фізичною культурою і спортом.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- Знати особливості медико-біологічного контролю при оздоровчому та спортивному тренуванні.
- Володіти методикою комплексного медико-біологічного обстеження фізкультурників і спортсменів.
- Аналізувати дані комплексного медико-біологічного обстеження з визначенням фізичного розвитку, стану здоров'я та функціональних здібностей обстежених осіб.
- Робити висновки за результатами обстеження, здійснювати розподіл на медичні групи.
- Давати рекомендації щодо вибору виду занять фізичними вправами та рекреаційно-оздоровчих або тренуючих рухових режимів в залежності від фізичного стану.

3. Результати навчання.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати, вміти та застосовувати на практиці такі результати навчання:

- Тракувати зміни основних фізіологічних систем під впливом фізичних навантажень різної інтенсивності.
- Виявляти зовнішні ознаки різних ступенів стомлення при виконанні фізичних вправ.
- Знати причини виникнення передпатологічних та патологічних станів, а також раптової смерті при нераціональних заняттях фізичною культурою і спортом.
- Вміти проводити діагностику гострого та хронічного фізичного перенапруження, а також інших захворювань і ушкоджень, що виникають внаслідок неадекватних фізичних навантажень.
- Володіти методами невідкладної допомоги і лікування гострого та хронічного фізичного перенапруження.
- Давати рекомендації щодо медико-біологічних та інших засобів профілактики перевтомлення і відновлення фізичної працездатності при оздоровчому тренуванні й у сучасному спорті.

4. Зміст дисципліни

Тема 1. Принципи оцінки стану організму людини. Медико-біологічний контроль, мета і завдання. Складові комплексу медико-біологічного контролю. Наукова основа медико-біологічного контролю. Система діагностики в медико-біологічному контролі.

Тема 2. Основні методи оцінки і діагностики. Методи діагностики, що використовуються в медико-біологічному контролі. Класифікація методів діагностики. Суб'єктивні методи діагностики: скарги, анамнез. Види анамнезу (загальний, професійний). Значення анамнезу в системі діагностики. Об'єктивні методи діагностики (огляд, оцінка об'єму рухів у суглобах, пальпація). Критерії: "клінічної норми", "анатомічного варіанта", "патології". Принцип "індивідуалізації" в медико-біологічному контролі. Інструментальні методи об'єктивізації обстеження (гоніометрія, соматометрія, динамометрія).

Тема 3. Додаткові методи обстежень. Принцип об'єктивізації досліджень у медико-біологічному контролі. Методи візуалізації (рентгенологічні, ядерно-магніторезонансні, ультразвукові). Методи верифікації — лабораторні і електрофізіологічні. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність.

Тема 4. Інструментальні методи досліджень у медико-біологічному контролі. Класифікація інструментальних методів досліджень у медико-біологічному контролі. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність.

Тема 5. Лабораторні методи досліджень у медико-біологічному контролі. Класифікація лабораторних методів дослідження. Можливості методів, показання та протипоказання.

Показники якості лабораторних досліджень: специфічність, чутливість, клінічна ефективність.

Тема 6. Гематологічні і цитологічні методи досліджень. Функціональна гематологія в медико-біологічному контролі. Кількісні та якісні показники. Варіація норми. Цитологічні методи дослідження. Класифікація методів. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність. Типи лабораторних висновків і термінологія.

Тема 7. Мікробіологічні та імунологічні методи досліджень. Класифікація мікробіологічних і імунологічних методів досліджень. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність.

Тема 8. Комплексність методів досліджень. Сучасні принципи комплексності для оцінки функціонального стану організму людини. “Протокольні” методики досліджень у медико-біологічному контролі. Скринінгові та моніторингові програми. Методи формування “діагностичних протоколів” залежно від умов і завдань обстеження. Сумісність між методів діагностики.

Тема 9. Лабораторне виявлення варіантів норми в медико-біологічному контролі. Уявлення про “лабораторну норму”. Кількісні та якісні показники. Дискримінантні величини. Варіація лабораторних величин. Методи розрахунку.

Тема 10. Система контролю якості лабораторних методів дослідження. Система контролю якості досліджень у медико-біологічному контролі. Значення системи контролю якості. Види контролю якості (внутрішньо- і міжлабораторний). Методи оцінки якості лабораторних досліджень (специфічність, чутливість, інформативність). Джерела діагностичних помилок. Класифікація діагностичних помилок. Методи уникнення діагностичних помилок.

Тема 11. Організація медико-біологічного контролю: медико-біологічні обстеження. Мета і завдання медико-біологічного обстеження. Показання і протипоказання до занять фізичною культурою та спортом. Класифікація видів медико-біологічного обстеження (первинне, повторне, додаткове). Залежність методів досліджень від завдань. Організація медико-біологічного обстеження. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди.

Тема 12. Організація медико-біологічного контролю: медико-педагогічні спостереження. Мета і завдання медико-педагогічного спостереження. Форми медико-педагогічного спостереження. Організація медико-педагогічного спостереження. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди щодо організації ефективного медико-біологічного контролю.

Тема 13. Організація медико-біологічного контролю: медико-спортивна консультація. Мета і завдання медико-спортивної консультації. Види медико-спортивних консультацій. Залежність методів медико-спортивного консультування від завдання. Організація медико-спортивних консультацій. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди.

Тема 14. Організація медико-біологічного контролю: санітарно-гігієнічний контроль. Мета і завдання санітарно-гігієнічного контролю за заняттями фізичною культурою та спортом. Види санітарно-гігієнічного контролю. Залежність методів санітарно-гігієнічного контролю від завдань. Організація санітарно-гігієнічного контролю. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди.

Тема 15. Організація системи обстежень спортсменів. Роль менеджера в організації контролю за тими, хто займається: оздоровчою фізичною культурою, адаптивною фізичною культурою, спортом. Особливості організації обстеження спортсменів залежно від видів спорту та амплуа спортсменів. Методи реєстрації та оцінки ефективності контролю за станом здоров'я спортсменів.

5. Методи навчання. У процесі вивчення дисципліни застосовуються теоретичні, практичні та інтерактивні методи навчання, що забезпечують формування професійних знань, умінь і навичок майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

6. Форми контролю. *Поточний контроль:* усне опитування з теоретичних питань дисципліни; перевірка виконання практичних завдань, виконання тестових завдань, оцінювання активності здобувачів вищої освіти на практичних заняттях. *Підсумковий контроль* у формі іспиту.

7. Критерії оцінювання. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою та враховує рівень засвоєння теоретичних знань, сформованість практичних умінь і навичок, активність студентів під час занять та результати підсумкового контролю. До 60 балів – поточна робота здобувачів вищої освіти; до 40 балів – підсумковий контроль (іспит)